

1 Spelprincipes

1.1 WAT ZIJN SPELPRINCIPES?

Spelprincipes zijn sinds een aantal jaar niet meer weg te denken uit het voetbal. Spelprincipes zijn niet nieuw, maar het heeft de afgelopen jaren wel een andere waarde gekregen onder trainers. Niet alleen kenmerkt het de teams die de principes uitvoeren, maar het kenmerkt ook de stijl van de trainer.

Spelprincipes hebben al vele begripsbetekenissen gekregen. De meest werkbare betekenis is dat spelprincipes handelingsrichtlijnen of opdrachten voor spelers zijn om uit te voeren tijdens de wedstrijd en/of trainingen. Het zijn vaste handelingen die spelers moeten doen wanneer zij een bepaalde teamfunctie uitvoeren. Het zijn dus concrete handelingen in gedrag. Spelprincipes geven houvast aan spelers in de uitvoering van verschillende tactische elementen van het spel. Je zou zelfs kunnen zeggen dat spelprincipes ezelsbruggetjes zijn voor spelers om de verschillende tactische elementen te filteren, te onthouden en te kunnen plaatsen. Vervolgens kunnen ze gericht uitgevoerd worden. Spelers leren de principes uitvoeren onder verschillende omstandigheden. Een kreet van de coach na balverlies als 'Zet druk!' krijgt ineens houvast als je daar een spelprincipes aan koppelt. Bijvoorbeeld 'Bij balverlies zetten we met het hele team meteen de eerste 5 seconden druk op de bal'.

Een spelprincipe staat daarentegen haaks op een spelpatroon. Een patroon is een specifiek moment in de wedstrijd. Een moment die het principe kan helpen uitvoeren, maar ook een moment dat wellicht helemaal niet voorkomt in de wedstrijd doordat de tegenstander iets heel anders doet.

Spelintenties is ook een begrip dat rondgaat. Het woord zegt het eigenlijk al: het zijn de intenties waarmee het spel gespeeld wordt. Spelintenties en spelprincipes hangen, in tegenstelling tot spelpatronen, wel nauwer samen met elkaar. Het is soms lastig om dit uit elkaar te houden. In onze ogen worden spelprincipes gebaseerd op de spelintenties. Dat betekent dat spelintenties de intenties zijn in het grote spel. Het is eigenlijk de speelstijl van het team. Iedereen kan wel de speelstijl beschrijven van Atlético Madrid of Liverpool. En vooral het verschil daartussen. Spelintenties kun je beschrijven als doelstellingen die bereikt moeten worden per teamfunctie. De doelstelling/intentie 'binnen het aanvallen wordt er zo snel mogelijk naar voren gespeeld en een kans gecreëerd' heeft effect op je spelprincipes. Principes waarin rustig wordt opgebouwd of rondgespeeld en langdurig balbezit nodig is, passen niet bij de spelintentie. Dit is toch een wezenlijk verschil.

Kortom, spelprincipes zijn handelingen of opdrachten in gedrag die spelers uitvoeren tijdens de trainingen en/of wedstrijden. Deze principes komen voort uit spelintenties en dat geheel bepaalt de speelstijl van de ploeg. De principes passen dus bij de intenties die de ploeg heeft.

**SPELPRINCIPES ZIJN NIET NIEUW,
MAAR ZE HEBBEN DE AFGELOPEN
JAREN WEL EEN ANDERE WAARDE
GEKREGEN ONDER TRAINERS**

Voordelen

- **Spelprincipes kunnen uitgevoerd worden in alle formaties.** Spelprincipes zijn namelijk niet afhankelijk van de formatie die er op het veld staat. Of de formatie van de tegenstander. Uiteraard worden de spelers uitgedaagd wanneer zij in andere formaties spelen of de tegenstander dat doet. Je bereid je immers voor op een bepaalde formatie. Er is een verandering in handelingen of explosieve acties waarin spelers moeten lopen bij andere formaties, maar het principe blijft hetzelfde. 'Het maken van diepte loopacties' blijft nog steeds een uitvoerbaar principe. Of je 1:4:3:3 speelt of 1:5:3:2. Het moment, snelheid, richting en de positie van de loopactie worden alleen anders.
- **Spelprincipes scheppen duidelijke kaders voor spelers.** Spelers hebben geen behoefte aan moeilijke tactische uiteenzettingen van de trainer. Zij willen hetgeen dat zij leren kunnen plaatsen in een hokje om er vervolgens wat mee te doen. Dat werkt beter als het 'hokje' een naam van een spelprincipe heeft. Spelers kunnen het geleerde dan beter verwerken.
- **Spelprincipes scheppen duidelijke kaders voor de trainer.** Spelers wil je niet vermoeien met te ingewikkelde tactische uiteenzettingen. Een trainer moet hoofdzaken van bijzaken kunnen onderscheiden op het moment dat hij zich verdiept in spelprincipes. En vooral: wanneer hij het er over heeft met spelers of er aandacht aan schenkt op het trainingsveld.
- **Spelprincipes en spelintenties zijn trainbaar in elke trainingsvorm.** De principes kunnen in oneindig veel situaties getraind worden. Spelers kunnen bevraagd worden hoe ze het principe in de verschillende situaties beter kunnen uitvoeren en wat daarvoor nodig is. Patronen trainen in 1:1- of 3:2-vormen is moeilijk. De link naar de spelprincipes is makkelijk te maken in elke vorm.
- **Spelers worden creatiever en leren omgaan met verandering.** Wanneer je spelprincipes hanteert en maakt, kunnen spelers dit overal op het veld tot uitvoering brengen. Er is dus geen plek op het veld waar een spelprincipe niet uitgevoerd kan worden. Het ene principe zal vaker op een bepaald veldgedeelte voorkomen dan de ander, maar ze kunnen over het algemeen overal op het veld uitgevoerd worden. Dat maakt ook dat spelers op zoek moeten gaan naar oplossingen in de verschillende situaties en veldgedeeltes. 'Het gebruik maken van de 3e man' als principe vraagt een hele andere vaardigheid wanneer je het op eigen helft doet, dan wanneer je dat op de helft TP doet.

**HET ENE PRINCIPE ZAL VAKER
OP EEN BEPAALD VELDGEDEELTE
VOORKOMEN DAN DE ANDER, MAAR
ZE KUNNEN OVER HET ALGEMEEN
OVERAL OP HET VELD UITGEVOERD
WORDEN**

- **Spelprincipes kunnen ook tactische houvast geven.** Een bepaald principe kan ook specifiek gebruikt worden op een bepaald veldgedeelte zodat dit de tegenstander tactisch aftroeft. Het principe 'overtal maken rondom de bal/ waar de bal heen gespeeld wordt' in balbezit is heel abstract. Specifieker wordt het wanneer je weet dat de tegenstander moeite heeft met een overtal op het middenveld, dat je dan als trainer zorgt dat er een extra speler in het middenveld komt. Dit is dan de veel specifiekere opdracht die je meegeeft aan de spelers. 'We hebben het spelprincipe "overtal maken rondom de bal", dat voeren we vandaag vooral uit op het middenveld'. De vraag die je dan stelt is: Welke opties heeft het team om dat te bewerkstelligen? Back naar binnen, alle middenvelders op 1 lijn, inlopende centrale verdediger, uitzakkende spits of terugzakkende buitenspeler. Daar kun je dan hele gerichte afspraken over maken. Dit is dan afhankelijk van de tegenstander. Een spelprincipe beschrijft WAT de spelers moeten doen, de trainer leert de spelers aan HOE ze het moeten uitvoeren en de tegenstander of kwaliteiten van het eigen team bepalen eventueel WAAR het uitvoeren ervan plaatsvindt.

- **Het hanteren van spelprincipes binnen de club of jeugdopleiding zorgt voor houvast.** Bij veel clubs veranderen jaarlijks de samenstelling van de teams of trainers. Trainers gaan weg, spelers gaan weg en er komen nieuwe trainers en spelers bij. Daarnaast zijn er per team ook nog specifieke kwaliteiten. Zowel van het team als individueel. Zodra de club eenduidig is in de spelprincipes, zorgt dat voor houvast voor de trainers en spelers. Elke trainer legt eigen details in de principes, maar de principes zijn in ieder geval hetzelfde.

ZODRA DE CLUB EENDUIDIG IS IN DE SPELPRINCIPES, ZORGT DAT VOOR HOUVAST VOOR DE TRAINERS EN SPELERS. ELKE TRAINER LEGT EIGEN DETAILS IN DE PRINCIPES, MAAR DE PRINCIPES ZIJN IN IEDER GEVAL HETZELFDE

1.2 HOE INTEGREER JE SPELPRINCIPES IN EEN JEUGDPLAN?

Om spelprincipes in een voetbaltechnisch jeugdplan te integreren zou men dit stappenplan kunnen volgen.

- 1 Weet wat de visie is en wat de kernwaarden zijn van de club. Waar staat de club voor?
- 2 Wat voor soort spelers wil de club voortbrengen? Laat trainers hierin meedenken.
- 3 Welke spelintenties passen daarbij binnen de teamfuncties? Dit zijn 1, maximaal 2 intenties geformuleerd als doelstelling.
- 4 Welke spelprincipes passen bij de intenties? Beschrijf de principes als handeling in waarneembaar gedrag.
- 5 Welke sub(-sub-)-principes hanteer je?
- 6 Hoe bouw je de principes op vanuit de jongste jeugd naar de oudste jeugd? Waar begin je mee bij de jongste jeugd en waar werk je naartoe? Voeg je elk jaar een nieuw principe toe of doe je dit per bouw (onderbouw, middenbouw, bovenbouw)?
- 7 Hoe zorg je ervoor dat de spelprincipes onderdeel zijn van de trainingsweek? Een periodisering zou hiervoor heel nuttig kunnen zijn. Hoeveel weken is dan een cyclus?

- 8 Maak doelstellingen per leeftijdscategorie als handvat voor de ontwikkeling van de principes in de dagelijkse praktijk:
- Wat wordt er ontwikkeld?
  - Wat is de functie van de spelprincipes?
  - Posities
  - Trainingsaccenten
  - Coachhandelingen

Voorbeeld: Middenbouw

Wat te ontwikkelen?	Individuele kwaliteiten afstemmen binnen het team. Leren: voetballen vanuit je positie -> voetballen vanuit een linie en onderlinge samenwerking.
Speelwijze/spelprincipes	Spelprincipes gebruiken voor het ontwikkelen van hoe te handelen binnen je positie, naar meer samenwerking met je linie en vervolgens binnen het team.
Posities	Streven naar maximaal 2 posities per speler.
Accenten op de training	Situatieherkenning en de keuzes per situatie. Het leren gebruiken van spelprincipes per positie en welke keuzes je hebt.
Coachhandelingen	<ul style="list-style-type: none"> • Oplossingsgericht- en vraaggestuurd leren. • Stimuleer creativiteit • Eisend zijn in technische en tactisch uitvoering van het individu en team. • Uitdagingen bieden gerelateerd aan het niveau van de groep.

- 9 Stimuleer ontwikkelbijeenkomsten met de trainers van de club om het plan te blijven ontwikkelen en evalueren.
- 10 Maak een database aan met beelden van de verschillende principes om te laten zien aan spelers en/of (nieuwe) trainers. Dit kunnen eigen beelden zijn of beelden van aansprekende teams.
- Maak een database aan met oefeningen met leeftijdscategorie om trainers te inspireren.

1.3 PRAKTISCHE TIPS

- Vergeet de spelers niet te leren hoe ze het spelprincipes moeten uitvoeren. Een spelprincipe op zichzelf is niet genoeg. Spelers weten dan wel wat ze moeten doen, maar niet hoe zij dit moeten doen. Daarbij kan de plek van uitvoeren op het veld ook een belangrijk aandachtspunt zijn voor in de wedstrijd.
- Laat het spelprincipe niet terugkomen als spelpatroon. Veel trainers trainen een bepaalde situatie, zetten het stil, geven een voorbeeld en vervolgens voeren ze een soort patroon uit. Laat spelers in een tactisch partijspel vrij spelen en leg je coaching op de verschillende teamfuncties waar de spelers enkele spelprincipes terug moeten laten komen in de handelingen die zij laten zien. Maar laat de uitvoering en creativiteit daarvan bij de spelers. Als een speler een diepte loopactie maakt en dit doet hij niet aan de zijkant (zoals jij net hebt voorgedaan), maar door het midden dan is dit ook goed. Het gaat erom dat spelers de situaties herkennen en de vaardigheden hebben om het principe op het goede moment vanuit een bepaalde positie uit te voeren, met de juiste richting en snelheid.
- Maak niet een onoverzichtelijke brei aan spelprincipes. Hoe minder principes hoe beter. 4 à 5 principes bij aanvallen en verdedigen en 2 à 3 bij omschakelmomenten is meer dan genoeg. Je komt anders niet toe om alles goed te bespreken en aan te leren met de spelers. Dan leren spelers van alles een beetje in plaats van dat zij veel leren van weinig principes.
- Varieer in methodiek en moeilijkheid van de trainingsvormen wanneer het principe meer bekend is bij de spelers.
- Probeer een 'eigen' terminologie met het team te creëren.
- Koppel beeldmateriaal aan het principe en de uitvoering ervan.
- Maak principes inzichtelijk voor spelers. Voorbeeld: een partijspel waarbij het principe 'na balverlies zetten we voor 5 seconden agressief druk op de bal' centraal staat. De afspraak vooraf is dat elke speler naar de bal sprint bij balverlies. Afhankelijk van je positie in het veld en de positie van de bal moest je drukzetten op de bal of het klein maken. Bij een doelpunt krijgt dat

ALS JE SPELERS PAS SINDS KORT GESTRUCTUREERD KENNIS HEBBEN GEMAAKT MET EEN SPELPRINCIPE, BEGIN DAN OOK BIJ HET BEGIN. JUUST OP DIT ASPECT PROBEERT DIT BOEK GOED IN TE SPELEN